

Присяжна Альона Вадимівна
студентка магістратури

Науковий керівник – Рижков Едуард Володимирович
завідувач кафедри економічної
та інформаційної безпеки,
кандидат юридичних наук, доцент
*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОТИДІІ СТРАХОВОМУ ШАХРАЙСТВУ В УКРАЇНІ

В умовах сьогодення більша частина населення не уявляє свого життя без власних транспортних засобів (далі – ТЗ), які, у свою чергу, є джерелами підвищеної небезпеки. Адже під час дорожньо-транспортного руху є випадки, коли дорожньо-транспортна пригода (далі – ДТП) настає з обставин, незалежних від водіїв, наслідком яких може бути не тільки ремонт ТЗ, а й відшкодування витрат, пов'язаних зі здоров'ям людини, тому в кожній європейській країні страхові послуги є частиною фінансового захисту стабільності населення.

Такий сегмент страхового ринку як автостраховання в Україні регулюється ЗУ «Про страхування» [1], ЗУ «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» [2] та ін.

Зі збільшенням кількості автомобілів збільшується кількість договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів (далі – ОСЦПВВНТЗ), що, у свою чергу, сприяє активному розвитку страхового бізнесу. З огляду на це для страховиків головною метою стало не гарантування захисту страхувальників, а нарощування продажів та виконання планів. Цього вони досягають веденням агресивної політики, захопленням ринку за допомогою надання неправомірних знижок клієнтам та завищених комісійних винагород агентам. Існують навіть випадки, коли не оформлюється договір доручення про надання агентських послуг та не виконується процедура оформлення акта прийому-передачі бланків суворорі звітності. Така лібералізація відносин спонукає до зростання страхового шахрайства. Як наслідок, маємо недоотримання коштів для подальшого відшкодування збитків, а також порушення законодавства з дотримання терміну врегулювання збитків.

Щодо терміна «страхове шахрайство» слід зазначити, що у Кримінальному кодексі України такого поняття немає. Шахрайство трактується як «заволодіння чужим майном або придбання права на майно шляхом обману або зловживання довірою» [3]. А сам злочин починається з того, коли агент умисно змінює дані у договорі страхування, це слід розцінювати як підробку документів і готування до шахрайства. І саме болюче питання, що сам факт підробки документів з'ясовується лише після того як відбулося ДТП і починається перевірка полісу на факт його оплати і термін його дії.

Як приклад можна навести розповсюдження з 2010 року нестационарних

точок продажу – страхові агенти на власних авто. Оформлення полісу в цих страхових агентів не гарантує дотримання правил оформлення ОСЦПВВНТЗ та подальших технічних процедур. Також можна отримати поліс-двійник, чи такий, що вже занесений у централізовану базу даних моторо-транспортного бюро України (далі – БД МТСБУ) як викрадений, загублений або використаний, про це клієнт може тільки дізнатися на етапі подачі документів для отримання страхового відшкодування. З іншого боку, страхові агенти – це частина життя страхової компанії, тому слід зазначити, що є агенти, в яких можна оформлювати поліс без сумніву, а саме: зареєстровані на сайті МТСБУ як такі, що мають право на посередницьку діяльність на ринку автоцивільної відповідальності. Також на офіційному сайті МТСБУ можна упевнитися у фінансовій стабільності страхової компанії. Однією з причин, чому керівники страхових компаній досить не приділяють уваги роботі агентів виїзних бригад, є високі показники продажу договорів ОСЦПВВНТЗ. Треба акцентувати увагу, що існує багато проблемних питань з врегулюванням збитків по КАСКО, починаючи з місця події ДТП, огляду транспортного засобу експертом, занесенням інформації до бази даних для розгляду справи уповноваженими працівниками компанії. При розгляді справи важливо звертати увагу на калькуляцію, зроблену в програмі АУДАТЕКС. А саме на графу «заміна деталей», адже можливо таке, що експерт може піти на поступки клієнту та замість ремонту поставити заміну деталей, але буде зроблено ремонт. Бувають випадки, коли у транспортного засобу декілька разів за період страхування пошкоджується одна й та сама деталь, а страхове відшкодування здійснюється на заміну цієї деталі, так у клієнта з'являється можливість ще раз інсценувати пошкодження ТЗ. Такі дії з боку страхувальника найчастіше поширені з оптикою, коли у клієнта залишається пошкоджена деталь. Щоб уникнути шахрайства, співробітникам страхової компанії після виплати страхового відшкодування та ремонту ТЗ треба не тільки робити огляд та фіксацію відремонтованого ТЗ, а і забирати пошкоджені деталі. У багатьох страхових компаній ця умова прописана у Договорі, але мало хто її виконує, даючи при цьому можливість недобросовісному клієнту користуватися цим. З метою недопущення таких зловживань клієнтами існує програма AudaHistory, з якою повинні вміти працювати не тільки судові експерти – автотоварознавці, а ще і фахівці відділу врегулювання збитків, тому що вона дозволяє отримати інформацію про можливі пошкодження ТЗ, незважаючи на те що клієнт міг у минулому бути застрахованим у інших компаніях.

Враховуючи досвід європейських країн у боротьбі зі страховим шахрайством, ми можемо здійснити спробу розробити власну модель боротьби з ним. Регулювання вищезазначених проблем у страхуванні потребує вдосконалення механізмів правового регулювання страхового захисту власників ТЗ, який повинен бути адаптований до умов сьогодення, не допускаючи при цьому демпінгу, недобросовісних агентів та страхового шахрайства.

Нацкомфінпослуг вважає, що запровадження електронного полісу в Україні є не революцією, а еволюцією. 2 лютого 2017 року було затверджено проект «Положення про удосконалення оформлення електронних полісів ОСЦПВ», яке регулює обов'язки страховика і основні правила при оформленні електронних

договорів страхування. Електронний поліс допоможе протидіяти страховому шахрайству, яке пов'язано з невірним застосуванням системи «бонус-малус», та унеможливило видачу полісів «заднім числом», виправлення терміну дії договору, недотримання правил оформлення для ТЗ, які підлягають ОТК, та надання 50 % знижки клієнтам, які не належать до пільгової категорії населення. Ми вважаємо, що МТСБУ потрібно також приділити увагу рекламі страхових компаній з неправомірними знижками. Із запровадженням електронного полісу відбудеться спрощення перевірки договору страхування працівниками поліції та зникнення помилок, які тягнуться роками в результаті оформлення полісу не з оригіналів документів, а з попереднього полісу.

На нашу думку, повернути довіру населення до страхових компаній допоможе не тільки удосконалення нормативно-правової бази, а й застосування ІТ рішень, адже в Україні є багато фахівців у сфері ІТ, які володіють знаннями, що можуть бути застосовані у сфері надання страхових послуг. Так, наприклад вагомим внеском буде розширення ЦБД МСБУ інформацією про водіїв та ТЗ, з якими сталося ДТП, а також взаємодія з Пенсійним фондом для перевірки законного застосування знижки для пільгової категорії населення. Отже, запровадження електронного полісу є одним із кроків щодо початку впровадження якісних програмних ІТ технологій.

Настав той час, коли законодавство, яке регулює страхові відносини, потребує змін та доповнень. На цю тему вже існує багато дискусій та пропозицій. Сподіваємось, що втілення електронного полісу стане початком в боротьбі зі страховим шахрайством і сприятиме встановленню правового порядку у цій сфері суспільних відносин.

1. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 01.07.2004 // ВВР України. – 2005. – № 1. – Ст. 1.
2. Про страхування : Закон України від 07.03.1996 // ВВР України. – 1996. – № 18. – Ст. 78.
3. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // ВВР України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.

Сем'ян В'ячеслав Юрійович
слухач факультету заочного навчання
цивільних осіб ННІ ППОЗН

Науковий керівник – **Наливайко Лариса Романівна**,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін,
доктор юридичних наук, професор

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРОФІЛАКТИКА ЗЛОЧИННОСТІ У СУЧАСНИХ УМОВАХ: ЦІЛІ, НАПРЯМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Коріння злочинності завжди криється в негативних суспільних явищах, соціальних, політичних, економічних і духовних проблемах, притаманних конкретному суспільству. Тому найефективнішими у плані зменшення числа